

**TARİHSEL SÜREÇ İÇİNDE
GİYİMDE ESTETİK ve İŞLEVSELLİK**

Duygu ÖZGÜL
Yüksek Lisans Tezi

Fen Bilimleri Enstitüsü
Endüstriyel Sanatlar Anabilim Dalı
Nisan-2005

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Duygu ÖZGÜL'ün ‘Tarihsel Süreç İçinde Giyimde Estetik ve İşlevsellik’ başlıklı Endüstriyel Sanatlar Anabilim Dalı, Moda Tasarımı Bilim Dalı'ndaki, Yüksek Lisans tezi 17.03.2005 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca değerlendirilerek kabul edilmiştir.

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Yard. Doç. Dr. Sıdıka BİLGEN

Üye : Prof. Dr. Yaşar HOŞCAN

Üye : Yard. Doç. Füsun CURAOĞLU

Anadolu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun
..... tarih ve.....sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Enstitü Müdürü

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

TARİHSEL SÜREÇ İÇİNDE GİYİMDE ESTETİK VE İŞLEVSELLİK

Duygu ÖZGÜL

Anadolu Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Endüstriyel Sanatlar Anabilim Dalı

Danışman: Yard. Doç. Dr. Sıdıka BİLGEN
2005, 48 sayfa

Bu tezin ilk bölümünde, tarihsel süreç içinde giyimde estetik ve işlevsellik üzerine genel bilgiler verilmiştir. Tezin ikinci bölümünde, giyim ve giyimin tarihsel gelişimi konuları yer almış, üçüncü bölümünde, giyimde estetik ve işlevsellik kavramları açıklanarak estetik ve işlevsel açıdan ön plana çıkan giysiler incelenmiştir. Dördüncü bölümde ise, tarihsel süreç içinde ön plana çıkan giysiler ile günümüzdeki giysilerin estetik ve işlevsel özellikleri kıyaslanmıştır. Araştırma yöntemi olarak tarihsel yöntem kullanılmış, elde edilen bilgiler sonucunda tezin sonucu yazılarak önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Giyim, Giyim Tarihi, Tarihsel Süreç İçinde Giyim,
Giyimde Estetik, Giyimde İşlevsellik

ABSTRACT

Master of Science Thesis

HISTORICAL ASPECT OF AESTHETICS AND FUNCTIONALITY OF CLOTHING

Duygu ÖZGÜL

**Anadolu University
Graduate School of Sciences
Industrial Arts Program**

**Supervisor: Assist. Prof. Dr. Sıdıka BİLGEN
2005, 48 pages**

In the first part of the thesis, general information on historical aspect of aesthetics and functionality of clothing is discussed. In the second part of the thesis, clothing and historical development of clothing is mentioned. Besides, clothing that have gained priority in the way of functionality is examined including the explanation of the concepts of aesthetics and functionality in clothing in the third part of the study. The fourth part aims to make a comparison of the aesthetics and functional properties of the clothes that have reflected the trends of old times and recent times. Historical method has been used in this research as a method and suggestions are given in the light of the datas obtained.

**Keywords: Clothing, Clothing History, Historical Aspect of Clothing,
Aesthetics in Clothing, Functionality in Clothing.**

TEŞEKKÜR

Tarihsel süreç içinde giyimde estetik ve işlevselliğin gelişimini incelemeyi amaçlayan bu araştırma sınırlılıkları çerçevesinde amaçlarına ulaşmıştır.

Araştırma konusu belli bir sistem bütünlüğü içerisinde araştırılmış ve veriler değerlendirilmiştir. Araştırma yöntemi olarak tarihsel yöntem kullanılmış, elde edilen bilgiler sonucunda tezin sonucu yazılarak önerilerde bulunulmuştur.

Bu tezin yürütülmesinde bilgisi ve eleştirileriyle rehberliği için danışmanım ve değerli hocam Sayın Yard. Doç. Dr. Sıdıka BİLGEN'e, tez çalışmam boyunca gösterdikleri sabır ve destekleri nedeniyle Anadolu Üniversitesi, Endüstriyel Sanatlar Yüksekokulu, Moda tasarımı bölümündeki çalışma arkadaşlarıma ve beni bugünlere ulaştıran, maddi, manevi destekleri ve sevgileriyle her zaman yanımda olan çok değerli aileme teşekkür ederim.

Duygu ÖZGÜL

Nisan-2005

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER	iv
RESİMLER DİZİNİ	v
1. GİRİŞ	1
2. GİYİM ve TARİHSEL GELİŞİMİ	3
3. GİYİMİN TARİHSEL GELİŞİMİNDE ESTETİK ve İŞLEVSELLİK	9
3.1. Giyimde Estetik.....	9
3.1.1. Lotus Ayakkabı.....	13
3.1.2. Korse.....	17
3.1.3. Krinolin.....	22
3.2. Giyimde İşlevsellik.....	26
3.2.1. Pantolon.....	27
4. GÜNÜMÜZDE GİYİMDE ESTETİK ve İŞLEVSELLİK	36
5. MATERYAL ve YÖNTEM	42
5.1. Materyal.....	42
4.2. Yöntem.....	42
6. SONUÇ, YORUM ve ÖNERİLER	43
6.1. Sonuç.....	43
6.2. Yorum.....	44
6.3. Öneriler.....	44
KAYNAKLAR	46

RESİMLER DİZİNİ

2.1.	Charles Frederick Worth.....	4
2.2.	Modüler Giysi.....	7
2.3.	Hi-tech kumaş.....	8
2.4.	Hi-tech kumaştan yapılmış giysi.....	8
3.1.	Simetrik Denge.....	10
3.2.	Asimetrik Denge.....	10
3.3.	Vurgu.....	10
3.4.	Ritm.....	11
3.5.	Günlük giysi.....	12
3.6.	Siluetler.....	13
3.7.	Lotus Ayakkabı.....	14
3.8.	Badajlama işlemi sonrasında oluşan ayak yapısı	15
3.9.	Lotus Ayakkabı.....	16
3.10.	Pieces dé estomac.....	18
3.11.	Korse kullanımı sonucunda değişen kadın vücudu.....	19
3.12.	Demir korse.....	19
3.13.	"A Little Tighter".....	20
3.14.	Giysi Reformu.....	21
3.15.	Krinolin.....	22
3.16.	Bustle çeşitleri.....	23
3.17.	Bustle.....	23
3.18.	Paniers.....	24
3.19.	Petticoat.....	24
3.20.	Krinolin.....	25
3.21.	1860'lı yıllardaki giyinme şekli.....	26
3.22.	Sigara Pantolon.....	28
3.23.	Külot Pantolon.....	28
3.24.	1980'li yıllar.....	29
3.25.	Pantolon.....	30
3.26.	Morris Levi Strauss.....	31

3.27.	Maden işçileri.....	31
3.28.	1930'lı yıllar ve Levi's Markası.....	32
3.29.	Marlon Brando.....	33
3.30.	Levi's Engineered modeli.....	34
4.1.	Yüksek topuklu ayakkabı.....	37
4.2.	Dar pantolon.....	38
4.3.	Korse.....	38
4.4.	Thermoregulating Jacket.....	40

1. GİRİŞ

İnsanoğlu, Paleolitik Çağlarda yaşamını sŸrdŸrebilmek ve deđiŸen iklim koŸullarına karŸı uyum sağlayabilmek için eŸitli nesnelere ihtiyaç duymuŸtur. Giysi, bu gereksinim sonucunda ortaya ıkmıŸ ve insanın elde ettiği ilk nesnelere biri olmuŸtur. Ÿst-Paleolitik ağlarda insanın dŸŸnsel yaşamında sanatın devreye girmesiyle birlikte fiziksel iŸlevleri olan nesnelere estetik gŸrŸnŸmleri de önem kazanmaya baŸlamıŸtır. Temel bir gereksinim sonucunda ortaya çıkan ve iŸlevsel bir amacı olan giysi de estetik kavramından etkilenen nesnelere arasında yer almaya baŸlamıŸtır [1,2].

Giysiler tarihsel sŸre içinde, ‘‘bedene sımsıkı oturan giysiler’’ ve ‘‘dkŸmlŸ giysiler’’ olarak iki ana çizgide tanımlanmıŸtır. Mısırlılar, Asurlular, Grekler ve Romalılar, uygarlığın göstergesi olan dkŸmlŸ giysileri giymiŸ, Viktorya Dönemindeki kadınlar ise önceki dönemlerde barbarlığın göstergesi olan ve hareketi kısıtlayan, bedene sımsıkı oturan giysileri tercih etmiŸlerdir [3].

Temel bir gereksinim olan ve iŸlevsel amaç taşıyan giysi, aynı zamanda dönemlerin estetik beğenisinin de ifadesi olmuŸtur. Tarihin belli dönemlerinde giyilen giysiler, insan vŸcudunun farklı blŸmlerini yeniden Ÿkillendirmek amacıyla giyilmiŸtir. Ancak bu dönemlerde yaŸanan estetik kaygıların sonucunda son derece kullanıŸsız ve sağlıksız giysiler ortaya ıkmıŸtır [4]. Bu amaç doğrultusunda Lotus ayakkabılar kadınların ayaklarını, korseler bellerini, krinolinler ise vŸcudun alt kısmını Ÿkillendirmek için kullanılmıŸtır.

19. yŸzyılda estetik beğenin neden olduğu bu tŸr dŸŸncelere karŸı çıkan giyim reformu sonucunda, iŸlevsel olmayan giysiler reddedilmiŸtir. Reformu gerekleŸtiren Amelia Bloomer, insan anatomisini ve sağlığını bozan, hareketi kısıtlayan dar giysiler yerine bol, dkŸmlŸ ve rahat giysileri savunmuŸtur. Bu giysiler tarihte ‘‘Bloomer Kıyafeti’’ olarak yerini almıŸtır [5].

Korse ve krinolin gibi iŸlevsel olmayan giysilerle aynı dönemde ortaya çıkan pantolon, iŸlevsel bir giysi olması nedeniyle gŸnŸmŸzde de halen kullanılan bir giysi tŸrŸ olmaktadır. Sağladığı hareket rahatlığı ve dayanıklılığı nedeniyle öncelikle bir erkek giysisi olarak grŸlen pantolon, II. DŸnya savaŸından sonra kadınlar tarafından da giyilmeye baŸlamıŸtır. İŸlevselliđi ile diğer kumaŸ tŸrleri

arasında önemli bir yeri olan denim, pantolonlarda tercih edilen bir kumaş türü olmuştur [6].

Günümüzde tasarlanan giysilerde hem estetik hem de işlevsel özellikler dikkate alınmaktadır. Tasarımlarda estetik kaygılar yaşanmakta ve bu kaygılar günün modasının getirdiği estetik beğeni ve tasarımda kullanılan temel tasarım ilkeleri ile şekillenmektedir. Estetik özelliğin yanı sıra giysinin işlevselliği de büyük önem taşımaktadır. Giysinin vücuda uygunluğu ve işlevselliğinin sağlanması, insan vücudunu iyi tanımak ve hareket alanlarını bilmekle mümkün olmaktadır [7]. Günümüzde, tekstil teknolojisinin hızla gelişmesi sonucunda giysinin ana malzemesi olan kumaşlar ön plana çıkmaktadır. Öncelikle uzay, tıp ve savunma alanları için tasarlanan kumaşlar gündelik yaşamda da yerini almaya başlamıştır [8].

Bu tezin amacı, tarihsel süreç içinde belirgin olarak yer alan giysiler ile günümüzde kullanılan giysilerin estetik ve işlevsel açıdan gelişimini ve önemini vurgulamak amacıyla hazırlanmıştır. Bu bağlamda, tezin giyim ve tasarımla ilgili bölümlerde öğrenim gören öğrencilere, benzer konuda araştırma yapan araştırmacılara ve konu ile ilgilenen herkese gereksinim duyabilecekleri bilgiyi vermede yararlı olabileceği düşünülmektedir.

Seçilen araştırma yöntemi; tezin amacına, konusuna ve problemin çözümüne uygundur. Seçilen giysilerin özellikleri araştırma probleminin çözümüne uygundur.

Tarihsel süreç içinde estetik ve işlevsel açıdan önem taşıyan giysiler arasından dört adet giysi incelenmiştir.

2. GİYİM ve TARİHSEL GELİŞİMİ

İnsanların önemli ihtiyaçlarından biri olan giyim, önceleri tabiat şartlarından korunmak amacıyla ortaya çıkmış, daha sonra ise toplum hayatında değişiklik göstererek süregelmiştir [9].

Temel gereksinimlerden biri olan giyim, bireyin toplum ile olan iletişimde rol oynamakta, bireyin kültürel ve sosyal kimliğini ortaya koymaktadır [10]. Giyim şekilleri, bir toplumun, dönemin ya da ülkenin ekonomik, politik, kültürel, siyasal şartlarından ve sanatsal faaliyetlerinden etkilenmiştir. Tarihsel süreç içinde yer alan uygarlıklar bu tür etkenler nedeniyle birbirinden farklı giyim özellikleri göstermiştir.

XVI. yüzyıla kadar temel bir gereksinim olarak görülen ve toplumda belli bir statünün simgesi olan giysiler, bu dönemden sonra moda olgusunun göstergesi olmaya başlamıştır. Yeniçağın başlamasına neden olan Rönesans ile beraber insan yeniden değer kazanmıştır. İnsana özgü biçimleri ortaya koyup değerlendiren giysinin yenileştirilme çabaları, soylular tarafından olumlu bir biçimde karşılanmıştır. Dönemin estetik beğenileri saraydan saraya elçi ve özel görevliler aracılığıyla taşınmış, XVI. Louis Dönemi'nde "Moda Tüccarlığı" mesleği ortaya çıkmıştır. Bu dönemde modanın başkenti olan Paris'te moda olan giysiler ülkenin ünlü moda dergilerinde yayınlanmış, Fransız giysileri bütün Avrupa'da taklit edilmeye başlamıştır [Hakko, s.5].

18. yüzyılın son çeyreğinde başlayan Endüstri Devrimi ile birlikte zanaattan endüstriye geçiş başlamış ve üretim büyük ölçüde artmıştır. 1846 yılında Eliah Howe'un dikiş makinesini icat etmesiyle birlikte giyim, endüstri dalı haline gelmiştir [Bilgen, s.25]. 19. yüzyılın ortalarına kadar giysiyi diken kişiler sarayın hizmetkarı olarak kabul edilirken, Charles Frederick Worth (1825-1895) bu anlayışı değiştirmiştir (Resim 2.1). Terzilerin toplumsal konumunu değiştiren ve terzileri "Moda Tasarımcısı" katına yükselten Worth, tasarladığı giysileri kendi moda evinde saraylıların da içinde bulunduğu müşteri grubuna sunmuştur [Givry, s.11].

20. yüzyılın başında giysi üretiminde meydana gelen teknolojik ilerlemeler sonucunda ısmarlama giyim (Haute Couture) yerini hazır giyime (Pret a Porter) bırakmıştır. Hazır giyimle birlikte, moda bilinci elit tabakaya ait olmaktan çıkıp,

geniş kitlelere yayılmaya başlamıştır [Davis, s.156]. Hazır giyimin gelişmesi ve tasarlanan giysilerin seri üretimi sonucunda moda ve moda olan giysiler orta ve alt toplumsal sınıflara da hitap etmeye başlayarak günümüze kadar ulaşmıştır.

Resim 2.1. Charles Frederick Worth [11]

İşlevsel bir amaçla ortaya çıkan giysi, geçmişten günümüze kadar estetik beğenin de ifadesi olmuştur. Tarihsel süreç içinde giyim, işlevsellik ve estetik kavramları açısından incelenecek olursa,

Tarih ncesi çağlardan günümüze kadar gelen kalıntılar içinde, hayvan kemiklerinden yapılmış çeşitli kolye, bilezik, toka gibi ss eşyaları bulunmuştur. Giysinin işlevselliğini estetik kavramıyla birleştiren insanoğlu öldürdüğü hayvanın postundan giysi, kemiklerinden de çeşitli ss eşyaları yapmıştır [12].

Mezopotamya uygarlıklarına bakıldığında genellikle rahat, bol, kullanışlı olan tunik şeklindeki giysiler giyilmiştir. Estetik beğeni, tuniklerdeki süslemelerde, başlıklarda ve takılarda kendini göstermiştir [13].

Mısırlılara ait kalıntılardan betimlenen insan fiğrleri dönemin giysilerini ve estetik anlayışını açıkça göstermiştir. Bu dönemde Mısırlıların inançları ve iklimin sıcak olması, giysinin işlevsel ve estetik boyutunu etkilemiştir. İşlevselliği sağlamak için pilili kumaşlardan yapılmış etekler giyilmiştir. Nemli kumaşların

üzerine taşların konulmasıyla oluşturulan ilkel pili yöntemi sayesinde yürümede ve hareket etmede kolaylık sağlanmıştır [14].

Yunan Uygarlığında görülen Yunan Sanatı ile beraber dönemin sanatçıları insan figürünü doğal olarak göstermeyi amaçlamıştır. İnsan vücudunun doğal görüntüsünü ortaya koymak için giysilerde bol ve dökümlü kumaşlar kullanılmıştır [15].

Ortaçağda Romanesk dönemle birlikte Avrupa'da giyim giderek estetik beğenin göstergesi olmaya başlamıştır. Kadın giyiminde etek boyları ve kollar genişleyerek boyları yere kadar uzamış, giysilerde kat kat kumaşlar kullanılmıştır. Dönemin estetik beğenisine cevap veren giysiler rahat, ve kullanışlı giysi olmaktan uzaklaşmaya başlamıştır [www. employees.oneonta.edu].

Ortaçağın içinde yer alan Gotik Dönemde din otoritelerinin baskısının sonucunda insanlar kendilerini tanrıya adanmışlardır. Tanrıya daha yakın olma isteğiyle yapılan sivri tavanlı, kemerli katedralleri oluşturmuşlardır. Mimarlıkta görülen sivri kemerler ve dikey etki, dönemin giysilerine yansımıştır [16]. Mekanların içinde oran-orantıyı sağlamak için yüksek tabanlı, sivri burunlu ayakkabılarla birlikte uzun ve sivri başlıklar kullanılmıştır [17].

Yeniçağın başlamasına neden olan Rönesans Dönemiyle birlikte insan yeniden değer kazanmıştır. Bu dönemde erkekler tarafından balon biçimindeki külot pantolonlar giyilmiş, yürümede rahatlık sağlamak için uzun ve dikey yırtmaçlar kullanılmıştır. Kadın giyiminde işlevsel olmayan ancak dönemin estetik beğenisinin göstergesi olan korseler kullanılmaya başlanmıştır [Komsuoğlu ve diğerleri, s.177].

Barok Dönemde, işlevsel olmayan korselere krinolinler eklenmiştir. Eteğin içine giyilen ve ağır tellerden oluşan krinolinler kadınların hareketini kısıtlamıştır.

Yeniçağda yer alan Rokoko Dönemi, Barok Dönemin etkisinde kalmıştır. Estetik beğenin sonucunda kadın vücudu kum saatini andırmaya başlamıştır. Kadın giysilerinde kalçaları yüksek göstermek için kafesler kullanılmıştır [www. employees.oneonta.edu].

1880-1900 yılları arasında Millais, Holman Hunt ve Rosetti gibi sanatçıların tablolarından esinlenerek giyimde Estetik Akım ortaya çıkmıştır. Bu akımla birlikte korsenin katılığı, robalı ve dökümlü elbiselerle yok edilmiştir. Akımın

amacı, kadının doğal görünümüne sahip olmasını amaçlamaktadır. İlk başta soylu kişilerin benimsememiş olduğu bu akım, halk tarafından da kolayca kabul edilmiştir [Callan, s.197].

19. yüzyılda giyimde büyük bir reformu gerçekleştiren Amelia Bloomer, kadın giyiminde sağlıklı ve işlevsel giysileri savunmuş, korse, krinolin gibi giysileri reddetmiştir. ‘‘Bloomer Kıyafeti’’ olarak adlandırılan bu giysiler, kadınlar için daha sağlıklı ve işlevsel olmuştur [Davis, s.191].

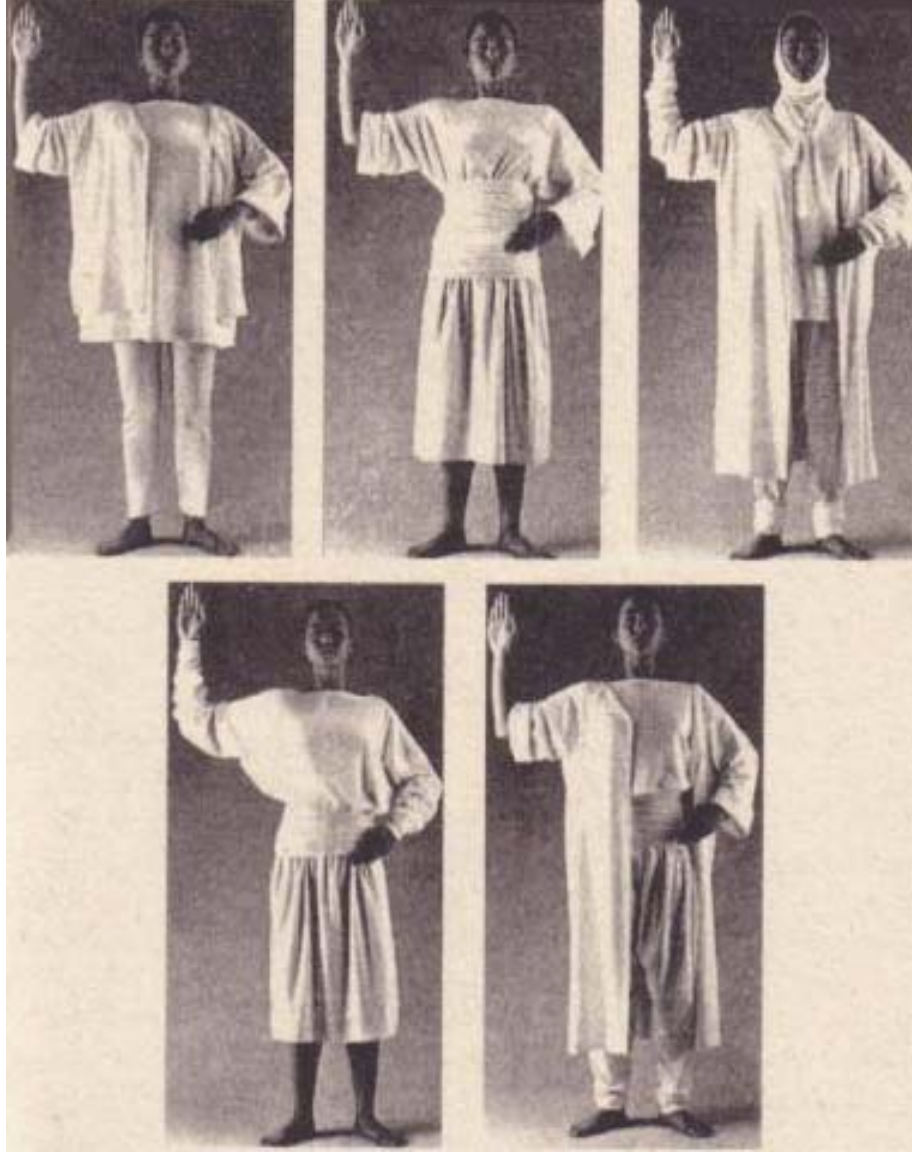
Bu tür gelişmelerden sonra, 19. yüzyılın sonlarında kadın vücudunun anatomisine uygun dökümlü giysiler giyilmiştir. Böylece estetik görünen ama işlevsel olmayan korse ve krinolin kullanılmamaya başlanmıştır

20. yüzyıl ile birlikte giysilerdeki abartılı görünümeler ortadan kalkmaya başlamıştır. I. Dünya Savaşı sonrasında kadın ve erkeğin eşit şartlara sahip olmasıyla birlikte kadının toplumdaki yeri belirginleşmiştir. Özellikle kadın giyiminde kullanılan abartılı fırfırlar, farbalalar yerini sade, rahat, işlevsel giysilere bırakmıştır. 1920’li yıllarda giysilerde çok sık aralıklarla dikilen düğmeler kullanılmıştır. 1893 yılında patentlenen ve düğmeye oranla daha işlevsel olan fermuar, 1930’lu yıllara kadar yaygın olarak kullanılmamıştır [18].

1960’larda Rock and Roll modasıyla birlikte özgür giyim tarzı benimsemiştir. Vücut hatlarını ortaya koyan, kullanışlı ve dayanıklı denim pantolonlar, özellikle gençler tarafından giyilmiştir. Denim pantolonun diğer giysilere göre daha ucuz ve rahat bir giysi olmasıyla birlikte tüm dünyada meslek, sınıf, cinsiyet ve yaş sınırını aşan bir giysi türü olmuştur [Davis, s.85].

Uzay ve teknoloji çağı olarak adlandırılan Milenyumda akımlar sade olma eğilimi göstermiş, kullanışlı ve rahat giysiler tasarlanmıştır. Teknolojik gelişmeler ile birlikte hızlanan gündelik yaşam içinde giyilen giysilerdeki abartılı, işlevsel olmayan durumlar ortadan kalkmıştır [19].

Bu dönemlerde moda tasarımcıları ‘‘modüler giysi’’ adı verilen giysileri tasarlamışlardır (Resim 2.2.). Yalın olarak tasarlanan, çoğunlukla bol, dökümlü ve tek renkteki parçalardan oluşan bu giysiler, çeşitli biçimlerde bir araya getirilerek gün boyunca farklı yerlerde ve amaçlarda giyilmiştir. Farklı mevsimlerde de giyilebilen bu giysilerde, rahatlık ve pratiklik ön plana çıkmıştır [Davis, s.189].

Resim 2.2. Modüler Giysi [Davis, s.189]

Günümüzde, özellikle günlük giyimde işlevsel aynı zamanda estetik görünen giysiler kullanılmaktadır. Tekstil teknolojisindeki gelişmeler sonucunda giysinin ana malzemesi olan kumaşlar da işlevselliğe katkıda bulunmaktadır. Günümüzde bir çok tasarımcı, tasarımlarında hi-tech kumaşı kullanmaktadır. Hi-tech kumaşlar su ve rüzgarı geçirmemekte, kumaşların daha az hacim kaplamasına neden olmaktadır [20].

2004-2005 sonbahar- kış sezonu için hazırlanan sportif giysilerde işlevselliği sağlamak için hi-tech kumaşlardan yararlanılmıştır. İşlevselliğin ön planda olduğu

kumaşlarda desinatörler tarafından tasarlanan desenler ve renk skalasının çeşitli olması sonucunda estetik görünüme de önem verilmiştir (Resim 2.3. ve 2.4.) [21].

Resim 2.3. Hi-tech kumaş [22]
Tasarımcı: Byblos

Resim 2.4. Hi-tech kumaştan yapılmış giysi [23]

3. GİYİMİN TARİHSEL GELİŞİMİNDE ESTETİK ve İŞLEVSELLİK

3.1. Giyimde Estetik

İnsanların dış görünümünde etkili olan giysi, toplumsal kimliği ve estetik beğeniyi ifade etmekte, kişi ile ilgili bilgiler vermektedir. Bu nedenle estetik kavramı giyimde önemli bir yere sahip olmaktadır [Davis, s.27].

Estetik kelimesi Yunanca ‘’aisthesis’’ ya da ‘’aisthanesthai’’ kelimelerinden gelmekte ve genel olarak duyum, duyular, algı, duygu ile algılanmak anlamını taşımaktadır. Aristoteles’e göre estetik; ahenk ve uyumdur, bir bütünü meydana getiren parçalar birbirleri ile uyumlu, simetrik ve orantılı ise o nesne estetikdir. Estetik kavramında objektif ve subjektif nitelikler bulunmaktadır. Objektif nitelikler belirlidir ve kendi içinde içsel ve dışsal olarak ikiye ayrılmaktadır. İçsel niteliklerde; bir eserin ya da nesnenin estetik olması için taşıdığı düşünceyle bağlantılı ve anlatım gücünün yüksek olması gerekmektedir. Dışsal nitelikler ise biçimseldir ve estetik olan nesnenin parçaları arasındaki oranlar ve uyumlar önemli olmaktadır Subjektif nitelikler ise kişiye, toplumlara ve yüzyıllara göre değişmektedir [24].

Giyimde estetik kavramı, objektif niteliğin içinde yer alan dışsal nitelik ve subjektif nitelik ile tanımlanabilir. Giyimde dışsal nitelik; giysinin estetik bir görüntüye sahip olması için bir bütünü oluşturan parçaların birbirleriyle olan oranları ve uyumları dikkate alınmaktadır. Giyside bu niteliği sağlayabilmek için temel tasarım ilkelerinden yararlanılmaktadır. Denge, vurgu, ritim, oran ve uyum giysinin estetik görünümünde etkili olan temel tasarım ilkeleridir [Aydın ve Çakar, s.272].

Temel tasarım ilkeleri açıklanacak olursa:

Denge: Giysiyi oluşturan parçaların bir bütün içindeki eşit dağılımıdır. Denge ilkesi simetrik ve asimetrik denge olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Simetrik denge, giyside bulunan yaka, cep, manşet vb. parçaların merkeze eşit uzaklıkta yerleştirilmesi ile oluşmaktadır. Asimetrik denge ise simetrik denge tam tersidir. Giyside yer alan detaylar merkeze eşit uzaklıkta yerleştirilmeden bir denge oluşturulur (Resim 3.1 ve Resim 3.2.) [25, 26].

Resim 3.1. Simetrik Denge [27]
Tasarım: Christian Dior

Resim 3.2. Asimetrik Denge
[Buttolph, s.56]
Tasarım: Dirk Bikkembergs

Vurgu: Giyside dikkatin belli bir noktaya toplanması için vurgu ilkesinden yararlanılmaktadır. Vurgu ilkesinin doğru yerde kullanılmasıyla birlikte vücudun bazı bölgelerindeki problemler ortadan kaldırılmakta ya da giysi üzerinde yer alan detaya dikkat çekilmektedir (Resim 3.3.) [Aydın, Çakar, s.273].

Resim 3.3. Vurgu [Callan, s.59]
Tasarım: Hüseyin Çağlayan

Ritm: Ritm, düzenli harekettir. Parçaların ya da detayların eşit ya da eşit olmayan aralıklarda tekrar edilmesiyle oluşturulan devamlılık ilkesidir. Giyside bulunan parçaların, ahenk içinde kullanılması bu ilke ile sağlanmaktadır (Resim 3.4.) [Aydın, Çakar, s.273].

Resim 3.4. Ritm [Buttolph, s.455]
Tasarım: Yuki Torimaru

Oran: Bu ilke giyside kullanılan parçaların ya da detayların birbiriyle karşılaştırılmasını, bir bütün içinde oluşturulan dengeyi ifade etmektedir. Giysiyi oluşturan parçaların sayı ve büyüklük bakımından uygun oranlarda olması gerekmektedir [Bigalı, s.126, 127].

Uyum: Giyside yer alan farklı parçaların ya da detayların birbiriyle olan ilişkileri sonucunda ortaya çıkan ilkedir. Giysinin estetik görünmesi için giyside kullanılan bütün parçaların birbiriyle uyum içinde olması gerekmektedir [Bigalı, s.126, 28].

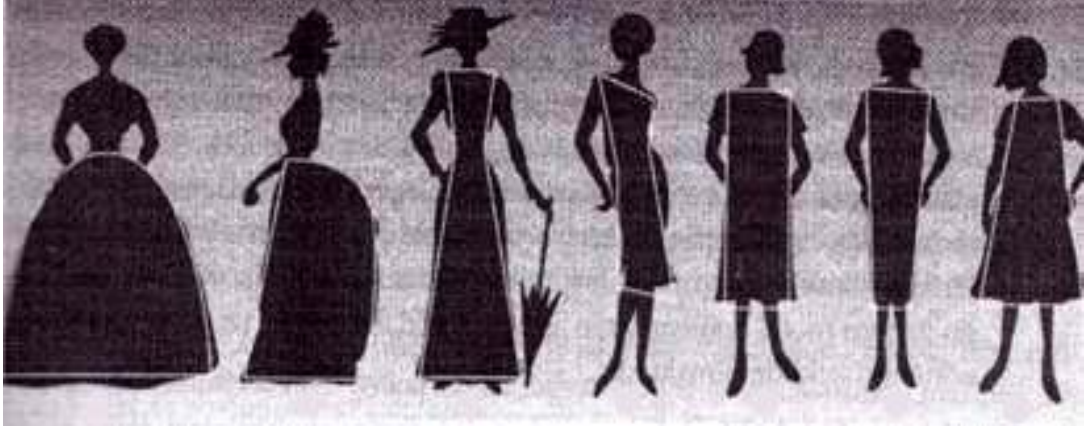
Temel tasarım ilkelerinin etkili biçimde kullanılması sonucunda ortaya özgün ve estetik giysiler çıkmaktadır. Günümüzde bazı moda tasarımcıları temel tasarım ilkelerini kullanarak diğer tasarımcılardan ayrılmaktadır. Bu ilkelerle oluşturulan giysilerle sanatsal görüşlerini ifade edebilmektedirler (Resim 3.5.).

Resim 3.5. Günlük giysi [Givry, s.29]
Tasarımcı: Mariska Karasz

Estetik kavramının diğerk bir yaklaşımı ise subjektif niteliktedir. Subjektif niteliğın devamlı değişmesinde rol alan faktörlerin başında, dönemin sanat anlayışı, felsefesi, edebiyatı, müziği, mimarisi, dini inançları vb. zellikler bulunmaktadır. Bu tür etkenlerin değişmesi sonucunda estetik beğeni kişilere, toplumlara göre değişmektedir. Giysiler de bulunduğu dönemlerden etkilenmekte ve dönemin estetik beğenisini açık bir biçimde ortaya koyan nesnelere biri olmaktadır. Örneğin, 1980'lerde estetik olduğu varsayılan abartılı vatkalara günümüzde fazla kullanılmamakta hatta estetik sayılmamaktadır.

Giyimde dönemlere göre değişen estetik beğeni, Resim 3.6.'da yer alan siluetele bakıldığı zaman açıkça görülebilmektedir.

Resim 3.6. Siluetler
[Çivitçi, s.9]

Estetik beğenin sonucunda şekillenmiş giysiler, Viktorya Döneminde kendini göstermiştir. Kadın vücudu bu dönemde giysinin yardımı ile yeniden şekillendirilmek istenmiştir. Bunun sonucunda ortaya kum saatini andıran siluetler çıkmıştır. Aynı amaçla giyilen Lotus ayakkabılar da dönemin estetik beğenisine cevap vermiş ancak işlevsellikten tamamen uzaklaşmıştır [Davis, s.191].

Tarihsel süreçte uç noktalarda yer alan, işlevsel olmayan, sadece estetik beğeniye cevap veren Lotus Ayakkabı korse ve krinolin bu bölümde kapsamlı bir şekilde incelenmiştir.

3.1.1. Lotus Ayakkabı

10. yüzyılda Çin’de giymeye başlanan lotus ayakkabıları işlevsel olmaktan çok kadınların tüm yaşamını etkileyen kullanışsız bir aksesuar olmuştur. Estetik beğeni sonucunda kadının ayak parmakları, küçük yaşlarda bandajlarla sıkıca sarılmış, büyümesini engellemek için de demirden yapılmış lotus ayakkabıları giyilmiştir. Ayakların istenilen ölçüde kaldıktan sonra ipekten yapılan lotus ayakkabıları giyilmiştir. Bu görüşün savunduğu ayak büyüklüğü, 3 inç olmuş (1inç: 2.54 cm) bu ölçü ‘‘Three-inch Golden Lotus’’ olarak adlandırılmıştır (Resim 3.7.) [29].

Önceleri Çin’in kuzeyinde başlayan bu beğeni, hızlı bir şekilde Çin’de yayılmaya başlamıştır. Başlangıçta bu adet sadece saray dansçalarına uygulanmıştır. Ancak daha sonra Çin’deki bütün kadınlar ayaklarını bağlamaya başlamış ve lotus ayakkabıya sahip olmuşlardır. 1273 yılında Moğolların kurmuş

olduğu Yuan Hanedanlığı, lotus ayakkabıyı desteklemiş, böylece kadınların bir çok işte başarılı olmasını engellemiştir. 1300'lerin ortasında Mink Hanedanlığının başa geçmesiyle birlikte ayak bağlama yöntemi ile giyilen Lotus ayakkabılar, halk tarafından da giyilmeye başlamıştır.[www.ccds.charlotte.nc.us].

Resim 3.7. Lotus Ayakkabı (1 inç) [30]
(önden ve alttan görünüş)

Küçük yaşlarda başlanılan bandajlama yöntemi, ailenin büyükleri tarafından sonbahar ya da kış mevsimlerinde yapılmıştır. Havanın soğuk olması sonucunda uyuşan ayaklar da acı en aza indirgenmeye çalışılmıştır. Ayağı sarma işlemi başlamadan önce, ayaklar bitkilerden yapılmış ılık suyla ya da hayvan kanıyla ıslatılmıştır. Tırnaklar kesilerek bandaj içinde büyümeleri engellenmiş ancak bu durum geçici olarak engellenebilmiştir. Daha sonradan sargı içinde büyüyen ayak tırnakları zamanla batmaya başlayıp ayakların enfeksiyon kapmasına neden olmuştur. Bu işlemlerden sonra ayaklara masaj yapıp ipek ya da pamuktan yapılmış 10 fit uzunluğunda 2 inç enindeki bandajlarla ayaklar sıkı bir şekilde sarılmıştır. Bu yöntem sonucunda ayaklar yarım ay şeklini almıştır (Resim 3.8.). Her iki günde bir bandajlar değiştirilerek işlemler tekrarlanmıştır. Ayakların istenen büyüklükte kalması için yaklaşık 10 yılın geçmesi gerekmektedir. Ancak bu süreyi geçiren Çin’li kadınlar hayatlarının sonuna kadar ayaklarını bağlamaya ve lotus ayakkabıları giymeye devam etmişlerdir [31].

Ayakların gelişimi sırasında ayak parmaklarındaki kemiklerin kırılması, büyük ağrılara neden olmuştur. Ayak tırnaklarının bandajın içinde içe doğru büyümesiyle birlikte ayakta enfeksiyon oluşmuş ve bu tür rahatsızlıklar bazen göz

ardı edilmiştir. Bunun sonucunda da enfeksiyonlar ateşli hastalıklara dönüşmüş ölümler yaşanmıştır. Lotus ayakkabıları kullanan kadınların, hareket özgürlüğü tamamen kısıtlanmıştır Ayağın büyüme süreci içinde yürümede zorluklar yaşanmıştır. Ayaklardaki oranının bozulmasıyla ayakta durmak zorlaşmış bu nedenle de denge kaybı yaşanmıştır. Bu tür sonuçlar bir çok kazayı ve hastalıkları beraberinde getirmiştir (Resim 3.9.) [www.sfmuseum.org].

Resim 3.8. Badajlama işlemi sonrasında oluşan ayak yapısı
[www.ccds.charlotte.nc.us].

10. yüzyılda Çin’de çıkan bu estetik görüş bir anlamda da sosyal statünün göstergesi olmuştur. Küçük ayaklar, soyluluğu ve güzelliği ifade etmiştir. Ayakları istenen büyüklükte olmayan genç kızlar evlenememiş ayrıca toplum tarafından da dışlanmışlardır [32].

Çin’de 1911’de Sun Yat-Sen tarafından gerçekleştirilen ulusal devrim sonucunda lotus ayakkabılarının giyilme zorunluluğu ortadan kalkmış, Çin Cumhuriyeti’nin kurulması sonucunda da lotus ayakkabılarının kullanımı tamamen yasaklanmıştır. Ancak zaman içinde gelenekselleşen ayakkabılar Çin’de bazı kadınlar tarafından giyilmeye devam edilmiştir [33].

Resim 3.9. Lotus ayakkabı [www.sfmuseum.org]

Estetik beğeni sonucunda ortaya çıkan lotus ayakkabılarının yapımına da özen gösterilmiştir. Yaygın olarak ipekli kumaşlar kullanılmıştır. Kumaşların üzerinde çeşitli çiçek motifleri ve süslemeler yer almıştır. Ayak bandajlı iken giyilen bu ayakkabıların üzerinde yer alan motifler aynı zamanda da belli bir statünün simgesi olmuştur.

Tarihte görülen ve güzellik anlayışını uç sınırlara taşıyan görüşler, vücudun doğal görüntüsünü değiştirmeye çalışmış, bu değişimin sonucunda ortaya işlevsel olmayan giysiler ve aksesuarlar çıkmıştır [www.colonialarts.com].

3.1.2. Korse

19. yüzyılın estetik beğenisi sonucunda giyimde kum saatini andıran kadın silüetleri görülmüştür. Rönesans Dönemi'nde bir çok sanatçı yetiştirip sanata destek veren Medici Ailesi tarafından belirlenen 32,5 cm bel ölçüsüne sahip olmak için kadınlar, korseleri kullanmışlardır. Korsenin kullanılmasıyla bel inceltilerek bedenin üst kısmı dolgun bir görüntüye ulaşmıştır [Komsuoğlu ve diğerleri, s.177].

Rönesans döneminde giyilmeye başlanan korse, görüntü açısından katı ve resmiliği simgelemiştir. Katı görüntü bu dönemde kadın giysilerinin karakteristik özelliklerinden biri olmuştur. Rönesans'ı izleyen Barok ve Rokoko Dönemlerinde de soylular tarafından tercih edilen bir giysi türü olmuştur [34].

Soylu tabakanın kullandığı bu giysi türü daha sonra halk tarafından da giyilmeye başlanmıştır. Bu dönemlerde korse, belli bir statüyü ifade ettiği için pahalı bir giysi türü olmuştur. Ancak buna rağmen orta ve alt tabakada yer alan kadınların üçte biri korseyi kullanmıştır [Crane, s.75].

Önceleri iç giyimde kullanılan korse daha sonra "Pieces dé estomac" adı verilen aksesuarla üst giysi olarak kullanılmaya başlanmıştır (Resim 3.10.). Korsenin üzerine şeritlerle bağlanan bu parça ile korsenin görüntüsü daha da belirginleştirilmiştir. İpekli kumaşlardan yapılan Pieces dé estomac'ların üzerinde çeşitli süslemeler, değerli taşlar ve çiçek desenleri bulunmaktadır. Viktorya Döneminde ön plana çıkan korse, bu dönemde giysinin vazgeçilmez parçası olmuştur [www.fathom.com].

Korse, 19. yüzyılda Amerika ve İngiltere'de ortaya çıkan ve yüzyılın ikinci yarısı boyunca öncelikle üst tabakanın giydiği bir giysi türü olmuştur. Başlangıçta Avrupa'da 15. yüzyıl boyunca vücudu sıkı bir şekilde saran bandajlar kullanılmıştır. 19. yüzyılı takip eden dört asır boyunca saygın Viktorya kadınları bu giysiyi kullanmıştır. Korse, bu dönemde statünün de simgesi olmuştur. Korse kullanmayan kadınların soylu olmadığı hatta günahkar oldukları düşünülmüştür. Bu nedenle korsenin daha rahat kullanılabilmesi için kadınlar, alt kaburga kemiklerini ameliyatla aldirmışlardır [35].

Dönemin estetik beğenisini ortaya koyan bu giysi türü kadınlar için işlevsel bir özellik taşımamaktadır. Bu dönemde kadınlarda korse kullanımından

kaynaklanan ‘‘Korse Hastalıkları’’ (baygınlık, öksürük, çarpıntı, nefes darlığı ve iç organların yer değiştirmesinden kaynaklanan hastalıklar) görölmüştür (Resim 3.11.). Demir, tahta gibi malzemelerden yapılması sonucunda enfeksiyon kapamayan kadınlar için korse giyilmesi zor bir giysi olmuştur (Resim 3.12.) [www.unhealthcare.com]. Bu dönemde kadınların giydirilmesi için yardımcıları bulundurulmuştur (Resim 3.13) [www.fathom.com].

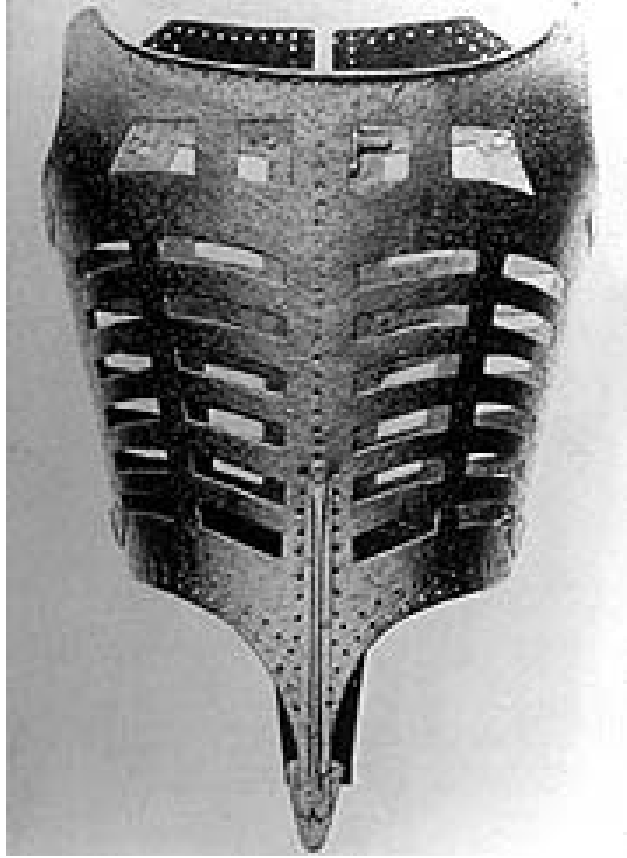
Soylular ve sanatçılar tarafından öngörölen estetik beğeniye yansıtan ve kadınların fiziksel görünüşünü değiştirmeyi amaçlayan düşünce uzun süre etkili olamamıştır. 19. yüzyılda gerçekteştirilen giyim reformuyla, kadınların doğal görünüşünü bozan giysilerin yerine daha sağlıklı ve kullanışlı olan giysiler giyilmiştir [Crane, s.149].

Resim 3.10. Pieces dé estomac [www.fathom.com]

Resim 3.11. Korse kullanımı sonucunda değişen kadın vücudu [36]

Resim 3.12. Demir korse
[www.employees.oneonta.edu]

Resim 3.13. "A Little Tighter" [37]

Reformu savunan kişiler korsenin kullanımı sonucunda kasların işlevsiz hale geldiğini, hareketi kısıtladığını ve rahim sarkmalarının oluşmasına neden olduğunu bu nedenle de annelik rolünü yerine getiremediklerini savunmuşlardır. Bu dönemde kadın ve bebeklerde görülen ölüm oranları bu giysinin kullanılması sonucunda artış göstermiştir [Davis, s.191].

Reform sonucunda kadınların sağlığını, doğal görüntüsünü ve hareketini kısıtlayan korse ve diğer ağır giyim eşyaları kadınların bir bölümü tarafından reddedilmiştir. Reform sonucunda kadınların doğal olmayan görüntüsü ve işlevsel olmayan korsenin yerini bedeni ve beli sıkmayan, robalı, bol, dökümlü kumaşların kullanıldığı giysiler almıştır. Ortaçağda giyilen giysi türlerine benzeyen giysiler, kadınların doğal görüntülerini desteklemiş aynı zamanda da işlevselliğini de sağlamıştır (Resim 3.14) [Callan, s.10].

20. yüzyılın başında modern kadının çizgisini tasarlayan Paul Poiret'in tasarımlarında korseye rastlanılmamaktadır. Kadın giyiminden korseyi ve diğer

işlevselliği olmayan giysi türlerini çıkartan tasarımcı kadının günlük yaşamında daha rahat hareket etmesini sağlamıştır. Tasarımlarının işlevsel olması dışında kadının estetik görüntüsüne de önem vermiştir [www.fathom.com].

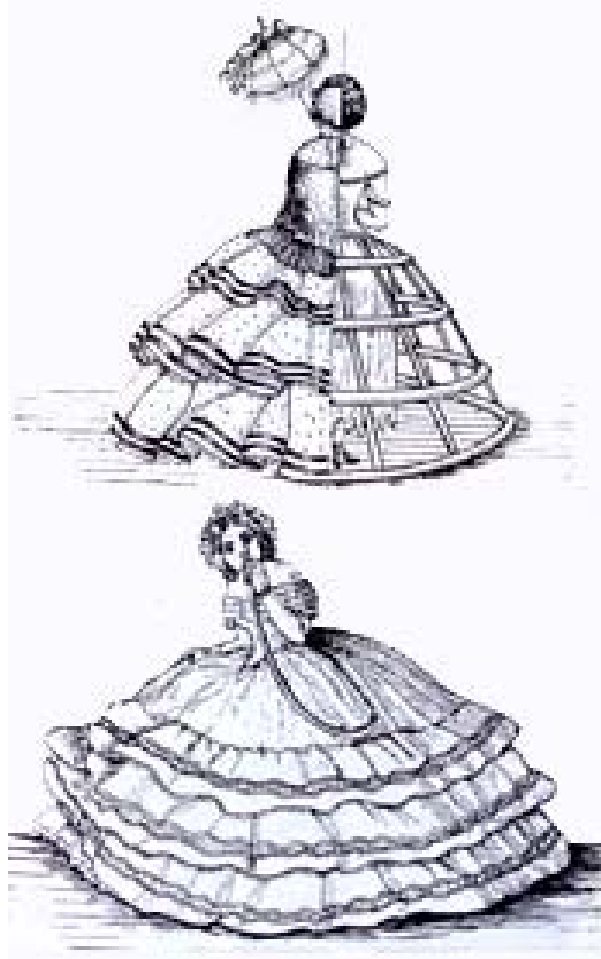

Resim 3.14. Giysi Reformu [www.fathom.com]

Korse, günümüzde de kullanılmaya devam etmektedir. Estetik ya da tıbbi amaçla kullanılan korselerin, Viktorya Döneminde kullanılan korselerle kıyaslanması mümkün değildir.

3.1.3. Krinolin

19. yüzyılın ikinci yarısı boyunca kadın iç giyiminde ‘‘Crinoline’’ adı verilen demir tellerden yapılmış kafesler kullanılmıştır (Resim 3.15.). Bu giysi eteğin altında kullanılmış ve eteğin kabarık görünmesini sağlamıştır [Crane, s.75].

Resim 3.15. Krinolin
[www.fathom.com]

Krinolin kullanımından önce kadın iç giyiminde ‘‘Bustle’’, ‘‘Paniers’’ ve ‘‘Petticoat’’ adı verilen eteğin formunu değiştirme amacı taşıyan iç çamaşırları kullanılmıştır. Ancak krinolinin diğerlerine göre daha hafif olması nedeniyle kadınlar tarafından tercih edilen bir giysi türü olmuştur. 1840’lı yıllarda at kılından yapılan ve eteğin farklı formlarda görünmesini sağlayan yastıklar kullanılmıştır. Bu yastıklara ‘‘bustle’’ adı verilmiştir (Resim 3.16. ve 3.17.). Aynı zamanda kalçaları yüksek göstermek için ‘‘Paniers’’ adı verilen balina

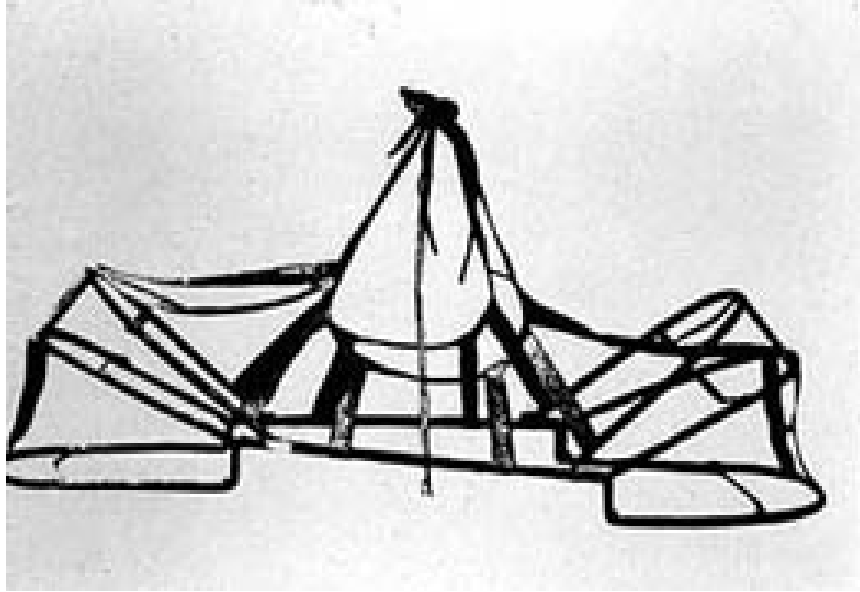
kemiğinden yapılmış kafesler kullanılmıştır (Resim 3.18.). Bu kafeslerin üzerine kadife kumaşlardan yapılmış bol işlemeli etekler giyilmiştir. Diğer bir iç giyimi olan petticoatlar ise bustle gibi kumaşı sertleştirme amacıyla at kılından dokunan yedi ya da sekiz etekten oluşan giysi türüdür. Metrelerce müslinden, calicodan ve flanelden oluşan petticoatların ağırlığı nedeniyle yürümekte zorluk çekilmiştir (Resim 3.19.) [Callan, s.48,74].

Resim 3.16. Bustle çeşitleri [38]

Resim 3.17. Bustle [www.fathom.com]

Resim 3.18. Paniers
[www.employees.oneonta.edu]

Resim 3.19. Petticoat [www.fathom.com]

Korse gibi krinolinlerde işlevselliği olmayan giysi türlerinin arasında yer almıştır. Demir tellerden yapılması sonucunda vücutta oluşan enfeksiyonların yanı sıra daha hafif malzemelerden yapılan krinolinler de kullanışlı olamamıştır. Hafif yapısı nedeniyle krinolinlerin sallanma eğiliminde olmasından dolayı şömineler ciddi bir tehdidi oluşturmuştur. Geniş kafeslerin üzerinde yer alan metrelerce kumaş, giysiyi kolay tutuşur hale getirmiştir. Kafesin esnek olmayan yapısı giyenlerin bir yere otururken geriye doğru eğilmelerine neden olmuştur. Aynı zamanda krinolinler rüzgarlı havalarda da büyük bir tehlike oluşturup kadınların dengesinin bozulmasına neden olmuş bu nedenden dolayı bir çok kaza yaşanmıştır (Resim 3.20.) [www.unhealthcare.com]. Ayrıca krinolin, korse vb. giysilerin giydirilmesi için yardımcıları bulundurulmuştur (Resim 3.21.) [Callan, s.70].

Resim 3.20. Krinolin
[www.fathom.com]

Resim 3.21. 1860'lı yıllardaki giyinme şekli
[Callan, s.70]

3.2. Giyimde İşlevsellik

Giysinin asıl amacı insanı sıcak-soğuk gibi dış etkenlerden koruyabilmektir. Giysinin işlevsel rolü olması yani bir amaca hizmet etmesi sonucunda insanoğlu için vazgeçilemez bir nesne olmuştur ve bu özelliğini bugün de devam ettirmektedir [Hakko, s.26].

Bireylerin giysi seçiminde öncelikle renk, model ve kumaş etkili olarak görünse de giysinin vücuda uyumu ve hareket serbestliği sağlaması daha ön planda gelmektedir. Bu nedenle giysilerin işlevselliği yani vücuda uyumu ve hareket serbestliği estetik özelliklerinden daha önemli olmaktadır. Her bir giysi farklı amaçlara yöneliktir. Ancak bütün giysilerin ortak amacı vücut hareketlerinin engellenmemesini sağlamaktır. Giysi, kumaşın vücut formuna uygun olarak

kesilmesi ve bu parçaların dikim işlemiyle birleştirilmesi sonucunda oluşmaktadır. Hareket serbestisini kısıtlayan bir giysi hareketin yapılışını zorlamaktadır [39].

Bir giysinin işlevsel olabilmesi için, giysinin insan anatomisine uygun bir şekilde tasarlanmış olması gerekmektedir. Giysi; sıcak-soğuk, rüzgar vb. iklim şartlarından koruyabilmeli ve aynı zamanda vücut hareketlerini kısıtlamayıp vücut ile uyumlu olabilmelidir [40]. Giysinin işlevsel olması sonucunda, sağlık problemleri de ortadan kalkmaktadır. Tekstil teknolojisinin gelişmesiyle birlikte, vücut için zararlı olan maddeler azalmakta, bu nedenle de giysiler daha sağlıklı olmaktadır. Çeşitli amaçlara yönelik tasarlanan kumaşlar sonradan günlük yaşamın içinde yer almaktadır.

Tasarlanan giysilerin hangi amaca hizmet ettiğinin bilinmesi önemli olmaktadır. Spor, abiye, günlük vb. şekillerde kullanılan giysilerde kullanılan kumaşlar, aksesuarlar, model özellikleri giysinin işlevsel olmasını sağlamaktadır.

Günlük giyimde kullanılan korse, krinolin gibi giysilerle aynı zamanlarda ortaya çıkan pantolon, kumaş özelliği, vücut ile olan uyumu ve hareketi kısıtlamaması gibi nedenlerle günümüze kadar gelebilen işlevsel bir giysi olmuştur [www.fathom.com]. Bu nedenler sonucunda işlevsel giysiye örnek olarak pantolon verilmiştir. Bu bölümde, pantolon kapsamlı bir şekilde incelenmiştir.

3.2.1 Pantolon

Pantolon adı verilen giysi, belde başlayıp boyu ayak bileklerine kadar uzanan dış giysi türüdür. Genelde bluz, gömlek ve ceket ile giyilmektedir. Rahat ve kullanışlı bir giysi olan pantolon günlük, klasik, abiye ve spor giysi olarak kullanılmaktadır. Pantolon, günün estetik beğenisine göre şekillenmekte golf, süvari, sigara, bermuda, şalvar gibi isimler almaktadır (Resim 3.22.) [41].

İşlevsel ve estetik kavramlarını içeren pantolon vazgeçilemeyen giysi türü olmuştur. Antik çağlardan beri giyilen pantolon 19. yüzyılda giyilmeye başlamış ve yaygınlık kazanmıştır. Ortaçağda ve sonrasında askerler, köylüler, aristokratlar tarafından bol ya da dar giyilen pantolonun şekli Barok Dönemi'nde giyilen külot pantolonların değişimiyle başlamıştır (Resim 3.23.) [Crane, s.45]. Pantolon ismini

Barok döneminde yaşamış olan dönemin başarılı ve ünlü Venedikli Aktörü Pantolon'dan almıştır [Komsuoğlu ve diğerleri, s.182].

Resim 3.22. Sigara Pantolon [42]

Resim 3.23. Kùlot Pantolon [www. employees.oneonta.edu]

Pantolon, 19. yüzyıla kadar erkekler tarafından tercih edilen bir giysi türü olmamıştır. Film aktristi Sarah Bernhardt ile ortaya çıkan pantolon kadınlar arasında yaygınlaşmaya başlamıştır. 1920 ve 1930'lu yıllarda moda tasarımcısı Chanel tarafından tasarlanan ve kotra adı verilen pantolon, yat gezisinde, kumsalda ve boş zamanlarda bazı kadınlar tarafından giyilmiştir. Bu dönem ve sonrasında pantolon bir erkek giysisi olarak kabul edilmiştir. Ancak II. Dünya Savaşından sonra kadınların iş hayatında yer almalarıyla birlikte pantolon, kadınların erkek egemenliğinden kurtulmasının sembolü olmuştur [Hakko, s.26]. Pantolonların kadınlar tarafından bu kadar ilgi görmesi, toplumun elit tabakalarında hoş karşılanmamış bu giysi ile seçkin yerlere gidilmesi tartışma konusu olmuştur. 1960 yılında ortaya çıkan unisex modası pantolonda gerçek bir devrim yaratmıştır. Unisex modası sonucunda bu giysi toplumda hem erkek hem de kadın tarafından kullanılmaya başlanmıştır (Resim 3.24) [Callan, s.239].

Resim 3.24. 1980'li yıllar [Callan, s.58]
Tasarım: Cerruti

Pantolonların gündelik yaşama girmesiyle beraber moda tasarımcıları koleksiyonlarında pantolonu ön plana çıkartmışlardır. Modelleri, kullanılan kumaşları ve aksesuarlarıyla pantolon, vazgeçilmeyen bir giysi olmuştur (Resim 3.25.).

Resim 3.25. Pantolon [Callan, s.239]
Tasarım: Sonia Rykiel

Pantolon retiminde pek çok farklı kumaş türü kullanılmaktadır. Bu kumaş türleri içerisinde denim kumaş daha çok tercih edilmektedir. Bunun nedeni, işlevsellik açısından insan vücuduna olan uyumdur. Pantolonun malzemesi olan ‘Denim’ yani kot kumaşı ilk kez Fransa’nın Nimes kentinde dokunmaya başlamıştır ve denim ismini Fransızcada kullanılan ‘de Nimes’den almıştır. Jeans pantolon ise adını bu dönemde Cenovalı denizciler ve rıştım işçileri için kullanılan ‘genes’den almıştır. Bu pantolonlar için ‘blue-jean’ adının

kullanılması İndigo bitkisinden elde edilen mavi boyayla boyanmasından sonra olmuştur [Davis, s.84].

19. yüzyılın ortasında Morris Levi Strauss tarafından kurulan Levi Strauss & Co. Şirketinde, denizcilerin, altın ve maden işçilerinin giymesi için pantolonlar üretilmeye başlanmış, ilk olarak kahverengi çadır (canvas) kumaşından yapılan pantolonlar daha sonra sağlam ve pamuklu kumaş olan denim'den yapılmıştır (Resim 3.26.ve 3.27.) [Callan, s.226].

Resim 3.26. .Morris Levi Strauss [43]

Resim 3.27. Maden işçileri [44]

Levi's pantolonunda kullanılan sağlam denim kumaş, pantolonun uzun süre giyilmesini sağlamıştır. Ayrıca denimin özel bir bakım işlemi gerektirmemesi (ütü, yıkama, kurutma vb. işlemlerin), dayanıklı olması, vücut ile olan uyumu, ve her iklim koşulunda giyilebilmesi gibi nedenlerle tercih edilen bir kumaş türü olmuştur. 1872 yılında Jacob Davis tarafından icat edilen bakır kabarcıklar dikiş yerlerinde ve esnemeye elverişli bölümlerinde kullanılarak sağlamlığı artırmıştır. İşçilere yönelik tasarlanmaya başlayan Levi's ve diğer denim pantolonlar rahat, ucuz ve dayanıklı olduğu için Amerika'da ve sonrasında bir çok ülkede giyilmeye başlanmıştır [Davis, s.84].

1930'lu yıllarda Western filmlerinde kovboylar tarafından giyilen denim pantolonlar bu dönemde popüler olmuştur. Kayalık yerlerde giyilen bu giysinin sağlamlığı ve kullanışlılığı bu filmlerde daha da pekiştirilmiştir (Resim 3.28.) [www.designboom.com].

Resim 3.28. 1930'lu yıllar ve Levi's Markası [45]

1940'lu yıllarda Levi's markasına Wrangler, Lee gibi markalar eklenmiştir. Böylece denim pantolonlar uluslararası pazarda yer almış ve geniş kitlelere ulaşmaya başlamıştır. 1950 yıllarında James Dean, Marlon Brando, Elvis Presley, Marilyn Monroe gibi dönemin ünlülerinin de denim pantolonları giymeleri

sonucunda bu giysi daha geniş kitlelere ulaşmıştır (Resim 3.29.) Bu yıllarda beli düşük, kıvrık paçalı, kalın dikişli ve rengi açılabilen Levi's ve diğer marka pantolonlar toplumdaki çeşitli düşüncelerin iletilmesinde araç olarak kullanılmaya başlanmıştır. Ayrıca 1960'lı yıllarda savaş karşıtı çiçek çocukların giydiği bol paçalı, yırtık denimler isyankar görünümlü gençlerin giydiği giysi türleri arasında yer almıştır. Pantolonun zamanla gençler tarafından giyilmeye başlanmasıyla birlikte üreticiler farklı yıkama teknikleriyle renklerde değişiklik yaratmaya çalışmışlardır. İşlevsel ve dayanıklı olan denim pantolonlar için çeşitli modeller tasarlanmıştır. 1980'li yılların sonunda vücudu sıkıca saran likra karışımı denim kumaşından üretilen dar paçalı pantolonlar yaygınlık kazanmıştır. Rahat olan bu pantolonlar spor ayakkabı ya da botlarla giyilmiş, moda tasarımcıları tarafından şıklaştırılmaya başlamıştır [46].

Resim 3.29. Marlon Brando [Gross, s.51]

Günümüzde pek çok denim markası pantolonların estetik görünümüne ve işlevselliğine önem vermektedir. Tasarımlarda, pantolonun sağlam olması, eklem yerlerinde iz yapmaması, kalıbının bozulmaması, yırtılmaması, renginin solmaması, kesimlerinin bedene uygunluğu, serin tutması terletmemesi gibi özelliklere dikkat edilmektedir [Çivitçi, s.131].

21. yüzyılda blue jean markalarına ait modeller işlevselliği ve estetik görüntüsü ile popüler olmaktadır. Örneğin, Levi Strauss'un sunduğu "501 modeli" günümüzde halen giyilen ve ilgi gören modellerden biridir. 1850'li yıllarda üretilen bu model "Shrink-to-Fit" özelliğini taşımıştır. Üretimi sırasında büyük beden olarak dikilen bu modeller, ıslatılıp kurutulduktan sonra istenen beden ölçüsüne ulaşmıştır. 501 modelinin bu özelliği, denim kumaşının üretim esnasında çekme payının denetlenememesinden kaynaklanmıştır. 1850'li yıllarda San Francisco'da ortaya çıkan bu marka, denim pantolonlarda güçlü bir kimliği oluşturmuş ve diğer denim markalarını da etkilemiştir [Küçükerman, s.60].

Levi's'a ait ve 2002 yılında tüketiciyle tanışan, "Engineered" modelinde işlevsellik ön planda tutulmuştur. Bu modelin kalıbında değişiklik yapılmış, dikiş yerleri kaydırılmıştır. Cep yerlerinde, paçalarında ve kesimlerinde yapılan değişikliklerle farklı bir tasarım ve görünüm ortaya çıkmıştır. Dikiş yerlerinin kaydırılmasında eklem yerlerinde iz yapmaması ve hareketi kolaylaştırması amaçlanmıştır (Resim 3.30.) [www.designboom.com].

Resim 3.30. Levi's Engineered modeli[www.designboom.com/eng]

19. yzyılda ortaya çıkan denim pantolonlar, günümüze kadar iŖlevselliđini ve estetik görüntüsünü kaybetmeden gelmiŖtir. Tasarımların estetik beğeniye ve iŖlevsel özelliklere uyum sağlayabilmesi sonucunda halen güncelliğini koruyabilen bir giysi türü olmaktadır [Çivitçi, s.131].

4. GÜNÜMÜZDE GİYİMDE ESTETİK ve İŞLEVSELLİK

İnsanın çeşitli iklim şartlarından ve dış etkenlerden korunma ihtiyacıyla ortaya çıkan giyim, yaprak lifleri ve hayvan postlarıyla başlamış tarihsel süreç içerisinde değişim ve gelişim göstermiştir [Komsuoğlu ve diğerleri, s.2].

Giyim, tarihsel süreç içinde incelendiğinde, giyinme şekli sanayi devriminden önce, uzun aralıklarla değişmiş ve yenilenmiştir. Hazır giyime geçiş ile birlikte kendini göstermeye başlayan moda olgusu, geniş kitlelere ulaşmış ve kısa aralıklarla tüketilmeye başlanmıştır [Hakko, s.6].

Hızlı değişimlerin yaşanması sonucunda, 20 yüzyıl ile birlikte üretilen giysilerde ve diğer nesnelere tasarım kaygısı yaşanmaya başlamıştır [www.designboom.com].

Tasarım; bir sorunu çözmek için yapılan plan anlamını taşımaktadır. İnsan zihnindeki soyut düşünce, oluşum süreci içerisinde biçimlenerek somut bir duruma gelmektedir. Her tasarlanan nesne bir tasarım süreci ve tasarlanan nesne-nesnelere bulunmaktadır. Tasarımcı duyum, algı, düşünme, hayal gücü gibi yetenekleri kullanarak soyut olan düşünceyi üç boyutlu bir nesne durumuna getirmektedir. Ortaya konulan bu nesnelere bilgi, etik, estetik, ve işlevsellik gibi kavramlar bulunmaktadır [47].

Günümüzde pek çok alanda tasarım kelimesine rastlanmaktadır. Tasarlanan giysilerin ve aksesuarların daha rahat, kullanışlı ve aynı zamanda da estetik beğeniye cevap vermesi beklenmektedir. Ancak günümüze bakıldığında estetik olduğu kadar rahat ve kullanışlı olmayan giysilere ve aksesuarlara rastlanılmaktadır. 10. yüzyılda giyilmeye başlanan lotus ayakkabılar kadınların ayak sağlığını etkilemiş ve ayak gelişimini engellemiştir. Günümüzde, günlük hayatta kullanılan sivri burunlu, yüksek topuklu ayakkabılar hem kadınlar hem de erkekler tarafından tercih edilmektedir. Moda tasarımcılarının sunduğu yüksek topuklu ayakkabılar ile kadın görüntüsü daha da estetik hale getirilmektedir. Ayakkabı giyildiğinde dengenin bozulmaması için dik durulmakta, aynı zamanda da bacak kaslarının gerilmesi sonucunda ortaya çıkan görüntü estetik sayılmaktadır (Resim 4.1.). Bu tür ayakkabılar ayakların doğal görünümünü bozmakla birlikte, yürümede de zorluk yaratmaktadır. Bu tür ayakkabıların giyilmesi sonucunda, basma bozuklukları, tırnak batmaları, acılı nasırlar, ayak

parmaklarında şekil bozuklukları, bilek burkmaları, sırt ağrıları ve diğer ağrılar giyen kişilerde görülmektedir [48].

Resim 4.1. Yüksek topuklu ayakkabı [49]
Tasarımcı: Ralph Lauren

Geçmişte estetik beğeninifadesi olduğu varsayılan ve kadınların fiziksel görüntüsünü değiştirmeyi amaçlayan korseler, öncelikle iç giyim olarak sonrasında ise günlük giysiler olarak kullanılmıştır. Bu giysiler vücudu şekillendirmede tahta ve demirden yapılan materyallerle desteklenmiştir [www.employees.oneonta.edu]. Günümüzde ise korseler vücut problemlerini ortadan kaldırmada ve tedavi amacıyla tasarlanmakta ve kullanılmaktadır. Ayrıca, vücudun şeklini koruyan korseler için “güç uzaması” adı verilen kumaşlar kullanılmaktadır. Viktorya Döneminde elastik olmayan, tahta ve demir gibi materyallerle sabitlenen korselerin yerini günümüzde vücudun hareketine göre şekillenebilen bununla birlikte daha işlevsel ve sağlıklı olan korseler almıştır [Erdoğan, ve İllez , s.252]. Bir çok moda tasarımcısı koleksiyonlarında korselere yer vermiştir (Resim 4.3.). Genelde abiye giysi olarak kullanılan korseler günlük giyimde kadınlar tarafından tercih edilmemektedir [Tilberis, s.14]. 20. yüzyıl ile birlikte giyimde rahatlık ve işlevsellik ön plana çıkmaya başlamıştır. İş hayatında aktif olarak yer alan kadın giysilerinde, estetik görüntü kadar işlevsellikte aranmıştır. Ancak 1960’lı yıllarda ortaya çıkan dar tişört ve pantolon modası,

korse kullanımıyla benzerlik göstermiştir. Dar kotların içine girebilmek için yapılan yanlış rejimler bir çok hastalığı beraberinde getirmiştir. Ayrıca dar giysilerin giyilmesi sonucunda hareketler kısıtlanmış ve kan dolaşımı engellenmiştir. 1970'lerin sonunda tasarımcılar giysilerde lycra ya da stretch gibi kumaşları tasarlamış böylece giysiler daha sağlıklı ve işlevsel bir duruma gelmiştir (Resim 4.2.) [Davis, s.192].

Resim 4.2. Dar pantolon [www.dexigner.com]

Resim 4.3. Korse [Tilberis, s. 14]
Tasarım: Vivienne Westwood

19. yüzyılda korselerin yanı sıra işlevsel olmamasına rağmen estetik olduğu düşünülen krinolinler de giyilmiştir. Günümüzde bu giysiyle tam olarak benzerlik gösteren bir giysi bulunmamaktadır. Ancak ‘‘ tarlatan’’ adı verilen iç giysinin etekleri biçimlendirmede krinolin gibi kullanıldığı varsayılabilir. Günlük giyimde kullanılmayan tarlatanlar, sadece özel günlerde belirli süreler içinde (gelinlik ya da özel giysilerin altında) kadınlar tarafından giyilmektedir. Viktorya döneminde kullanılan krinolinin uzun ve geniş yer kaplaması sonucunda işlevselliğini kaybeden bir giysi türü olmuştur. Günümüzde krinolinler giyilmemekte, ancak bol, uzun giysiler, krinolinin sebep olduğu durumlara benzer özellikler göstermekte ve günlük hayatı zorlaştırmaktadır. Bu tür giysiler özellikle büyük şehirlerde sorun olmaktadır. Yürüyen merdivenler, asansörler, araçlar vb. tehlike oluşturmaktadır. Boyları uzun olan giysiler, yere sürttüğü için zamanla aşınmakta ve giysilerin bakım işlemleri de (ütü, yıkama, kurutma) problem yaratmaktadır [www.designboom.com].

Korse, krinolin ve pantolon aynı yüzyıllarda ortaya çıkmasına rağmen günümüze sadece pantolon ulaşmıştır. Bunun nedeni, pantolonun, tarihsel süreç içinde işlevsel özelliğini kaybetmemesidir. Moda tasarımcıları, pantolonun kalıp, model ve dikiş özellikleri üzerinde değişiklikler yaparak vücuda daha uyumlu olmasını sağlamışlardır. Yapılan bu değişiklikler pantolonun işlevsel olmasıyla birlikte estetik olmasını da sağlamıştır. Pantolonun dışında pek çok giysi türü (yağmurluk, mayo, şapka, eldiven vb.) işlevsel giysilere örnek gösterilebilir.

Günümüzde giysi tasarımında, işlevselliğin sağlanmasında kalıbı, kesimi ve dikiş özelliklerinin yanı sıra temel faktör olarak giysinin ana malzemesi olan kumaş görülmektedir. Bu nedenle bilimsel ve teknolojik çalışmalar kumaş üzerinde yoğunlaşmaktadır. Giysilerde kullanılan kumaşlar çeşitli aşamalardan geçirilerek daha işlevsel özellikler kazanmakta ve Hi-tech adını almaktadır [www.capital.com.tr]. Günümüzde geliştirilen ve ileri teknoloji ürünü olan Hi-tech kumaşların özellikleri aşağıda verilmektedir:

- Yağ ve su itici özellik: Bu özelliklerden dolayı kumaş leke tutmamaktadır. Tüm kumaş çeşitlerine pamuklu, sentetik karışımlara, dokuma ve örme kumaşlara uygulanabilmektedir.

- Kolay ütülenme özelliği: Bu durum giysilerin kullanımında önemli bir özellik taşımaktadır.

- Emicilik özelliği: Giysiyi giyen kişi bu özellik nedeniyle kendini kuru hissetmektedir. Ayrıca bu özellik sayesinde kumaşa anti-statik özellik kazandırılmaktadır [50].

Hi-tech kumaşlar öncelikle uzay çalışmaları, tıp ve savunma alanları için kullanılmaya başlamıştır. Bu kumaşlar dış etkileri algılayıp değerlendirmekte ve buna göre farklı tepkiler göstermektedir. Günümüzde bu kumaşların günlük giysilerde kullanılabilirliğini sağlamak amacıyla deneysel tasarım çalışmaları yapılmaktadır. "Thermoregulating Jacket" bu çalışmalar sonucunda ortaya çıkan ürünlere bir örnektir (Resim 4.4.). Danimarkalı tasarımcı Alex Soza tarafından tasarlanan bu ceket giyen kişinin üşüdüğünü ya da terlediğini algılayabilmektedir. Ceket düşük sıcaklıklarda 2 cm şişerek, ceketin iç sıcaklığını artıran bir termo etki yaratmaktadır. Yüksek sıcaklıkta kumaş, tüm yönlerden, vücut sıcaklığını dışarı vermek amacıyla 2 mm çekmektedir. Bu ceketin içinde 6 volt'luk pil ile çalışan bir mikro bilgisayar bulunmakta, böylece kullanıcı istediği sıcaklık ayarını yapabilmektedir. Bu ceketin ağırlığı ise 1,9 kg dan fazla değildir [www.designboom.com].

Resim 4.4. Thermoregulating Jacket [www.designboom.com]

21. yüzyılda teknolojik gelişmeler sonucunda bir çok tasarımcı, giysilerde estetik ve işlevsel özellikleri bir arada bulundurma kaygısı taşımaktadır. Uzay, tıp ve spor alanında geliştirilen yenilikler, giysilere ve aksesuarlara dahil edilmekte ve günlük hayatın içinde kullanılmaya başlanmaktadır. Bu tür çalışmalar sonucunda, sağlıklı, işlevsel, ve estetik görüntüye cevap verebilen giysiler ve nesnelere tasarlanmaktadır.

5. MATERYAL ve YÖNTEM

5.1. Materyal

Bu tezin materyalini, Anadolu Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Bilkent Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Gazi Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, YÖK Kütüphanesi ve Milli Kütüphanede yapılan araştırmalar sonucunda ulaşılan konu ile ilgili kaynaklar ve Internet ortamında konuyla ilgili edinilen bilgi ve resimler oluşturmaktadır.

5.2 Yöntem

Bu tezde araştırma yöntemi olarak tarihi yöntem kullanılmıştır. Öncelikle problem belirlenmiş ve bu problemi çözmek amacıyla görsel ve yazılı kaynaklar, Anadolu Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Bilkent Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Gazi Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, YÖK Kütüphanesi ve Milli Kütüphanede yapılan araştırmalar sonucunda ulaşılan konu ile ilgili kaynaklar ve Internet ortamında konuyla ilgili edinilen bilgi ve resimler taranmıştır. Kaynak taraması sonucunda veriler toplanarak sonuçlara varılmış, konu ile ilgili yorum ve öneriler getirilmiştir.

6. SONUÇ, YORUM ve ÖNERİLER

6.1 Sonuç

Giysi, insanların temel gereksinimlerinden birisi olarak tarihsel süreç içerisinde önemini daima korumuştur. Giyinme istemi öncelikle vücudun doğal ısısını iklim koşullarına karşı korumak amacıyla ortaya çıkmış, daha sonra ise estetik görünümü ve işlevselliği önem kazanmıştır.

Temel bir gereksinim sonucunda ortaya çıkan giysi dönemlerin estetik beğenisine göre şekillenmiştir. Ancak, bazı dönemlerde estetik kaygı giysinin işlevselliğinin önüne geçmiştir. Bu nedenle insan anatomisini ve sağlığını bozan giysiler olumsuz özelliklerine rağmen tercih edilmiştir. Bu bağlamda, Çin'de kullanılan Lotus ayakkabıları ile Viktorya Döneminde kullanılan korse ve krinolin, tarihte bu anlayışı temsil eden giysiler arasında yer almıştır.

Bir amaca yönelik çıkan pantolonun, rahat kullanımı, kumaş özelliği, vücut ile olan uyumu, ve aynı zamanda da yapılan tasarımların estetik beğeniye cevap vermesi sonucunda, günümüzde halen geçerliliğini koruyabilen giysi olmuştur. Bir çok yerde kullanılan bu giysi, üzerine giyilen giysilerle uyumu nedeniyle tercih edilmektedir. Günlük giyimde kullanılan pantolonda tercih edilen kumaş türü denimdir. Denimin sağlam pamuklu kumaştan yapılması ve İndigo adı verilen bitki ile boyanması nedeniyle sağlıklı bir giysi olan denim pantolonlar bu yönüyle de ön plana çıkmıştır.

Günümüzde giysilerin tasarımında işlevsellik ve estetik kaygılar yaşanmaktadır. Ancak bazı giysi ve aksesuarlar sadece estetik beğeniye cevap verebilmektedir. Örneğin, yüksek topuklu ayakkabılar, çok kısa ya da dar olduğu için hareketi kısıtlayan etekler, elbiseler ve iç çamaşırları gibi giysiler kullanılmaktadır. Bu giysiler işlevsel olmamakla birlikte sağlık problemlerini de beraberinde getirmektedir. Ancak, 20. yüzyılla birlikte tekstil teknolojisinin gelişmesi sonucunda giyimde işlevsellik kumaşlarla sağlanmaktadır. Yüksek teknolojinin kullanımı sonucunda üretilen bu kumaşlar kullanım özellikleriyle hayatı kolaylaştırmaktadır. Öncelikle bazı alanlar (spor, askeri, tıbbi, uzay) için tasarlanan bu kumaşlar daha sonra günlük olarak kullanılan giysilerin içinde yer

almaya başlamıştır. İşlevsel olan bu kumaşlardan tasarlanan giysilerde, estetik kaygılar da yaşanmaktadır.

6.2 Yorum

Tarihsel süreç içinde giyimde estetik beğeni ve işlevsellik önemli olmuştur. Ancak tarihin belirli dönemlerinde estetik beğenin ön planda olması nedeniyle giysiler, işlevsel olma amacından uzaklaşmıştır. Bu tür giysiler, giyen kişilerin hareket özgürlüğü kısıtlamış bununla birlikte sağlık problemleri de beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda işlevsel olmayan giysilerin yerini işlevsel olan giysiler almıştır.

Tarihin her döneminde estetik görüş bir çok alanda olduğu gibi giyside de etkili olmuştur. Günümüzde, estetik kaygılar sonucunda, işlevsel olarak çok da uygun olmamasına rağmen yüksek topuklu ayakkabılar, kısa dar ya da çok bol olan giysiler giyilmektedir. Ancak bu tür giysiler, çalışma hayatının yoğunluğu ve diğer aktiviteler nedeniyle günlük giyimde çok tercih edilmemektedir. Tercih edilen giysilerde estetik kaygılar dışında, model, dikiş, kumaş özellikleri de aranmaktadır.

6.3 Öneriler

Bu tezin sonuçları doğrultusunda geliştirilen öneriler aşağıda yer almaktadır.

- Giysi tasarımında ve üretiminde estetik ve işlevsel özellikler dikkate alınmalıdır.
- Giysinin estetik beğeniye cevap verebilmesi için müşteri ihtiyaçları ve istekleri ile moda trendleri incelenmelidir.
- Giysinin kullanım alanı öncelikle belirlenmeli (Spor, Abiye, klasik, vb).
- Tasarlanacak olan giysinin, amacına göre kumaş seçimi yapılmalıdır. Özellikle dar giysiler için lycra'lı kumaşlar tercih edilmelidir.
- Giyilen giysilerin boyları çok uzun ya da çok kısa olmamalı, hareket rahatlığı tanınmalıdır.
- Tasarlanan giyside ya da aksesuarlarda estetik beğenin getirdiği olumsuz sonuçlar en aza indirilmeli, tasarlanan nesne aynı zamanda da işlevsel olmalıdır.

- Günlük hayatta çok bol ya da dar giysiler ve ayakkabılar tercih edilmemelidir. Bu tür giysiler kısa zaman aralıklarında giyilmelidir.
- Giyside kullanılan malzemeler, insan sağlığı açısından uygun olmalıdır.
- Estetik beğeniye cevap verebilmek için moda tasarımcılarının temel tasarım ilkelerini bilmeleri ve bu bilgileri tasarımlarında kullanabilmeleri gerekmektedir.
- Tekstil teknolojisindeki gelişmeler yakından takip edilmeli, bu yenilikler giysiye aktarılabilmesi, üretilen giysiler, kullanıcının standart llerine göre yapılmalıdır.
- Moda tasarımcıları, giyimde estetik ve işlevsellik ile ilgili kaynakları incelemeli ve bu konudaki gelişmeleri takip etmelidir.

KAYNAKLAR

- [1] ASATEKİN, M., *Endüstri Tasarımında Ürün-Kullanıcı İlişkileri*, O.D.T.Ü MFY Yayınları, Ankara, Türkiye (1997).
- [2] HAKKO, C., *Moda Olgusu*, Vakko Yayınları, Ankara, Türkiye (1983).
- [3] GIVRY, V., *Moda ve Sanat*, P Kültür Sanat ve Antika Dergisi, **12**, 8-13 (1998-1999).
- [4] www.uihealthcare.com
- [5] DAVIS, F., *Moda, Kültür ve Kimlik*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, Türkiye, (1997).
- [6] CALLAN, G., O., *Fashion and Fashion Designers*, The Thames &Hudson Dictionary, New York, (2001).
- [7] AYDIN, S. ve ÇAKAR G., E., *Çağdaş Giysi tasarımı Öğe ve Prensipler I. Türkiye Hazır Giyim ve Konfeksiyon Kongresi Bildiriler Kitabı* (Ed:ARCAN, E, NOYAN, Ş ve HOŞSÖZ, H.) Gökha Matbaası, İstanbul, Türkiye, 267-274 (1993).
- [8] www.designboom.com
- [9] KOMSUOĞLU, Ş., İMER, A., SEÇKİNÖZ, M., ALPASLAN, S., ve ETİKE, S., *Resim II Moda Resmi ve Giyim Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, Türkiye, (1986).
- [10] BİLGİN, S., *Moda ve Giyim*, Anadolu Sanat Dergisi, Anadolu Üniversitesi Yayınları, **1336**, 16-27 Eskişehir, Türkiye (Şubat-2002).
- [11] SEELING, C., *Fashion The Century of The Designer 1900-1999*, Könnemann, (2000).
- [12] SİNEMOĞLU, N., *Tarih Öncesinden Bizans'a*, M.S.Ü Yayınları 8, M.E.B Basımevi, İstanbul, Türkiye, (1984).
- [13] MYERS, B., S., *Art and Civilization*, McGraw-Hill, Inc., New York-Toronto, Amerika, (1967).
- [14] www.teslasociety.com/art.htm
- [15] www.employees.oneonta.edu
- [16] TURANİ, A., *Dünya Sanat Tarihi*, Remzi Kitabevi, İstanbul, Türkiye, (1997).

- [17] TILBERIS, E., *Vogue 75 Years*, The Conde Nast Publications Ltd, Vogue Haose, Hanover Square, London, İngiltere (1991).
- [18] www.insankaynaklari.com
- [19] *Amerikan Usulü Moda Trendleri*, Hürriyet Gazetesi Kelebek eki, (2004), www.hurriyetim.com.
- [20] www.capital.com.tr/c/0104/giyim.asp
- [21] *İşlevsel Kumaşlar*, Dünya Tekstil Dergisi, **10**, (2003).
- [22] *Fabric Trend Update summer 1999*, International Textiles, **793**, (1998).
- [23] www.thainamsiri.co.th
- [24] ERGÜN, M., *Felsefeye Giriş*, www.egitim.aku.edu.tr
- [25] BİGALİ, Ş., *Resim Sanatı*, İş Bankası Yayınları, No:432, Ankara,Türkiye (1999).
- [26] ÇİVİTÇİ, Ş., *Moda Pazarlama*, Asil Yayınları, Ankara, Türkiye (2004).
- [27] BUTTOLPH, A., *And the Others, The Fashion Book*, Phaidon Limited, London, United Kingdom (1998).
- [28] DIAMOND, J. ve DIAMOND, E., *The World of Fashion*, Fair Child Books, New York, USA (1997).
- [29] www.sfmuseum.org
- [30] www.colonialarts.com
- [31] www.ccds.charlotte.nc.us
- [32] www.kowloontraders.com
- [33] www.coasmissouri.edu
- [34] www.fathom.com
- [35] www.unhealthcare.com
- [36] www.victoriaandalbertmuseum.com
- [37] www.metmuseum.org
- [38] www.fashion-era.com
- [39] ERDOĞAN, M.,Ç. ve İLLEEZ, A., A., *Giysilerde Esneme Konforu*, Tekstil ve Konfeksiyon Dergisi, **4**, 251-256 (Ekim-Aralık 2004).
- [40] METE, F., *Doğrudan vücut ölçülerine dayalı, vücuda tam oturan yeni bir bayan üst beden temel kalıp hazırlama tekniğinin geliştirilmesi*, Fen ve Mühendislik Dergisi, **2**, (2001).

- [41] BALI, Y. ve BAYRAKTAR, F., Etek ve Pantolon, Genç Büro Reklam ve Matbaacılık, Ankara, Türkiye (1997).
- [42] Vogue, May, **37132**, England (1991).
- [43] www.levistrauss.com , (2005).
- [44] GROSS, J., K., *Chic Simple*, Thames and Hudson Ltd., London, England (1993).
- [45] KÜÇÜKERMEN, Ö., *Endüstri Tasarımı Ürün Tasarımında Adımlar*, Yem Yayıncılık, İstanbul, Türkiye (1997).
- [46] www.leeric.lsu.edu
- [47] TUNALI, İ., *Tasarım Felsefesine Giriş*, Yem Yayıncılık, İstanbul, Türkiye (2002).
- [48] www.2bianet.org
- [49] www.dexigner.com
- [50] www.nano-tex.com